

החברה להגנת הטבע
קהילת תל אביב-יפו והסביבה

משרד החקלאות ופיתוח הכפר

100 שנים לעיר

העצים שקדמו לעיר

עצים בני 100 שנים בעיר תל אביב-יפו

כתיבה: ירון בלסלב, אוניברסיטת תל אביב

עריכה: אדר' גיא נרדי, קהילת תל אביב-יפו והסביבה, החברה להגנת הטבע
עיצוב תמונת שער: סטודיו עינהר, יואב עינהר
The Trees that Predated the City: 100 Years Old Trees in Tel Aviv-Yafo
אוגוסט 2012

החברה להגנת הטבע בת"א-יפו והסביבה (ע"ר)

נחלת בנימין 85, תל אביב-יפו 66102

טל': 03-5660960

פקס: 03-5669972

דוא"ל: tlv@spni.org.il

אתר אינטרנט: www.teva.org.il/tlv

משרד החקלאות ופיתוח הכפר- יחידת פקיד היערות

דרך המכבים ראשל"צ, ת.ד. 30 בית דגן 50250, בנין הנהלה

טלפון: 03-9485816

פקס: 03-9485264

דוא"ל: trees@moag.gov.il

אתר אינטרנט: <http://www.moag.gov.il/agri>

המחקר נערך בסיוע קרן פורטר ופקיד היערות הארצי במשרד החקלאות.

© כל הזכויות שמורות לחברה להגנת הטבע. אין לעשות שימוש מסחרי בחוברת מכל סוג שהוא ללא אישור בכתב מהחברה להגנת הטבע. בכל שימוש במידע הלקוח מחוברת זו, יש לציין המפורש את החוברת כמקור למידע.

תמונת השער: "שקמת הגג" עמדה במפגש הרחובות אלנבי ויהודה הלוי. העץ שימש מקום התכנסות מיתולוגי ונגדע לטובת פיתוח העיר. עיצוב השער בהשראתל ציור של נחום גוטמן, מתוך ספר **תל אביב**, כרך א', מאת א. דרויאנוב
ציור נו' "עיני ראוך, תל אביב, בילדותך" (>קדמות< רחוב אלנבי)

תוכן

4.....	דברי פתיחה-משרד החקלאות
5.....	פתח דבר-החברה להגנת הטבע
6.....	הקדמה-עורך הסקר
7.....	תקציר
8.....	שיטת עריכת הסקר
11.....	פריסת העצים העתיקים בעיר
13.....	צפון העיר
17.....	מרכז העיר
29.....	דרום העיר
49.....	תקציר באנגלית

דברי פתיחה-משרד החקלאות

העצים הבוגרים בישראל הולכים ותופסים מקום ראוי בקרב מקבלי ההחלטות בתחומי התכנון, המדיניות ואיכות החיים.

לעץ חשיבות רבה ותרומה משמעותית לנוף, לאסתטיקה, לאקלים, לאיכות הסביבה ולמורשתו של עם. העץ הוא היצור החי בעל הממדים הגדולים ביותר ובעל משך החיים הארוך ביותר בעולם. לעצים תרומה ניכרת ביותר לנוף העירוני. העצים הם זכר לעבר, סמל ההווה והתקווה לעתיד.

בארצות רבות בעולם התפתחו תרבות ומסורת של שימור והגנה על עצים. בארצנו מסורת זו רק בתחילת דרכה. מלחמות, כיבושים ופיתוח מואץ במשך שנים רבות הביאו לכריתת עצים רבים ולגרימת נזקים לנוף.

משימתה העיקרית של יחידת פקיד היערות במשרד החקלאות ופיתוח הכפר הינה להגן ולשמור על עצי ארצנו באמצעות חקיקה, אכיפה וחינוך.

אחת הדרכים להגנה על העצים היא עריכת "סקרי עצים". באמצעות סקרים אלה נתעד את העצים בעיר, מיקומם, ממדיהם, גילם, מצבם, סיפורם ההיסטורי ועוד. סקר העצים, בנוסף להיותו כלי לניהול העצים בעיר [יער עירוני], מהווה גם אמצעי לתיעוד המידע על העצים וסיפוריהם.

הסקר "העצים שקדמו לעיר", שבוצע בשנת 2012, הנו יוזמה ברוכה של קהילת החברה להגנת הטבע בת"א-יפו, בראשותו של האדריכל גיא נרדי, שהוציא לפועל ירון בלסלב מאוניברסיטת ת"א. הסקר בוצע באמצעות צילומי אוויר היסטוריים והוא מתעד כ-200 עצים היסטוריים הנטועים בת"א מראשית המאה ה-20, מתקופת המנדט הבריטי ואף לפניו. תיעוד העצים הללו אמור לשמש כלי לפרנסי העיר ולכל מתכנן ואיש ציבור בבואם לקבל החלטות בנושא תכנון ופיתוח.

אנו רואים חשיבות רבה בשימור העצים, בתיעודם ובשיקומם, למען הדורות הבאים.

הסקר אינו "המילה האחרונה" אלא "יריית הפתיחה" לסקרי עצים נוספים בת"א וברשויות אחרות, סקרים שיכללו את כל עצי העיר, הבוגרים והצעירים, ככלי לשימור ולניהול היער העירוני.

ישראל גלון, חגי שניר

פקידי היערות, משרד החקלאות ופיתוח הכפר

פתח דבר-החברה להגנת הטבע

ב-1933 התנהל מאבק ציבורי על גורלן של השקמים ברחוב המלך ג'ורג'. לכאורה, המאבק התנהל בין מגיני העצים ובין המצדדים בעקירתם מסיבות ענייניות של הפרעה לכביש שניסלל. למעשה, הוא שיקף שתי תפיסות עולם קיומיות וסביבתיות: מגיני השקמים ראו בהם סמל להשתלבות במרחב המקומי ולשילוב בין מזרח למערב. לעומת זאת, מצדדים בעקירתם ראו בהם סממן של מקומיות לא רצויה, נחשלת. אביגדור משל, הגנן הראשי של העיר תל אביב רצה לנטוע בעיר שדרות של עצי נוי, "כמו באירופה".

השקמים העתיקות ברחוב המלך ג'ורג' ניצלו תודות למאבק ציבורי, ואולם, במהלך השנים, עצים רבים אחרים, פחות עתיקים, ניראים ומתוקשרים, הוקרבו לטובת מה שניתפס כפיתוח, או קידמה. באופן פרדוקסלי, דווקא באזור שהוגדר, לאחרונה, כראוי לשימור וכונה "העיר הלבנה"- בחסות אונסק"ו, ובחצרות הבניינים שנכנסו לרשימת השימור של העיר ת"א-יפו, נעלמים העצים הותיקים. אין זה אלא ששיפוצם של הבניינים הישנים כרוך בתוספות עיבוי על חשבון שטח החצר, או בניה של חניונים, במאה אחוז תכסית תת הקרקע, ואלה מלווים בכריתה או העתקה של העצים הותיקים.

פורום נאמני עצים הוקם כפרוייקט משותף של קהילת ת"א יפו והסביבה של החברה להגנת הטבע ותושבים מודאגים לפני כשנתיים. הפורום שם לו למטרה להיאבק על שימור ולמניעת פגיעה בעצים הותיקים בעיר. הטענות כנגד הרשות היו רבות ומגוונות אך אחת התובנות המוקדמות אליהן הגענו היתה הצורך בסקר עצים עירוני שיספק שכבת מידע נגיש, הן לציבור, והן לאנשי הרשות, אודות העצים הותיקים בעיר. מנסיון רב שנים יודעים אנשי החברה להגנת הטבע כי בסיס הידע הוא התשתית להגנה על ערכי טבע.

העצים שגילינו ב"סקר העצים שקדמו לעיר" ניסתרם בחצרות אחוריות, מוסווים בין צמחים אחרים בגינות ציבוריות, או עומדים, לתומם, לאורך כבישים סואנים. הסקר המוגש כאן ממפה אותם ומרמז לנו על פרדסים ובוסתנים וכרמים ודרכים עתיקות, אך גם לתרבות שנעלמה... כל אלה פינו את מקומם לעיר שגדלה ולתרבות חדשה שנושאת עיניה הרחק מעבר לים. אנו מקווים ששיכבת מידע זו תהיה נדבך נוסף בהכרות שלנו עם המורשת התרבותית של המקום ותסייע בהגנה על עצי העיר.

אדר' גיא נרדי,
מנהל קהילת ת"א יפו והסביבה, החברה להגנת הטבע

הקדמה- עורך הסקר

סקר זה, המציג כמאתיים עצים בני מאה שנים ויותר במרחב העירוני של תל אביב-יפו, הוא פרי מחקר גיאוגרפי-היסטורי מקיף. בראשית המחקר הנחנו בחברה להגנת הטבע, כי תנוח דעתנו אם נאתר חמישים עצים עתיקים אשר שרדו את תהפוכות השנים. אולם בתום הסקר, הוכחנו כי ניתן לאתר מספר גדול מכך של עצים עתיקים בתפרוסת מרחבית רחבה. סקר העצים העתיקים בעיר התאפשר הודות לאוסף צילומי אוויר עשיר אשר אספתי לאורך שנים למטרות מחקריות שונות. על אף שמחקרי האישי אינו עוסק בעצים העתיקים ששרדו עד ימנו, רקע זה אפשר איתור מהימן של העצים ברחבי העיר שקיבל משנה תוקף לאחר בדיקת העץ בשטח. עם זאת, על אף היקף ועומק המחקר, הדעת נותנת כי נותרו עוד עצים בודדים שקדמו לעיר, בנוסף לאלה שנסקרו.

פרסום זה מהווה את פרויקט הסיום בתום שנה בה שימשתי כרכז פורום נאמני העצים בחברה להגנת הטבע בקהילת תל אביב-יפו, במסגרת מלגת "נאמני פורטר בסביבה". שנה זו היתה מרובה פעילות וכללה הכנת ניתוח מדיניות עקירת העצים העירונית ופרסומה בדו"ח מיוחד, עריכת כנס ארצי להגנה על עצים בעיר ומעקב שוטף אחר הודעות עקירת העצים של עיריית תל אביב-יפו. כולי תקווה שמחקר זה יהווה כלי עזר בשמירה על עצי העיר העתיקים על ידי הרשויות ושוחרי העצים.

ירון בלסלב

אוניברסיטת תל אביב

תקציר

סקר העצים העתיקים בתל אביב-יפו, שנערך לראשונה בעיר, ממפה את מרבית העצים בני מאה שנים או יותר שנותרו במרחב העירוני. סקר זה איתר כמאתיים עצים בעשרים וחמישה אתרים שונים בעיר. מדובר בפחות מעשירית האחוז מבין כרבע מליון העצים הגדלים כיום בשטח העיר, להערכת העיריה. עם זאת יש להניח כי במרחב העיר מצויים עצים עתיקים נוספים על אלה שנסקרו. חשיבות המחקר היא במיפוי ותיעוד העצים העתיקים, באופן שיאפשר הגנה עליהם. עיריית תל אביב-יפו קידמה בשנים האחרונות תקנה המחייבת הגנה על עצים בני מאה שנים. אולם, היעדר מידע אודות עצים אלה מנע עד כה מימוש כוונה ברוכה זו.

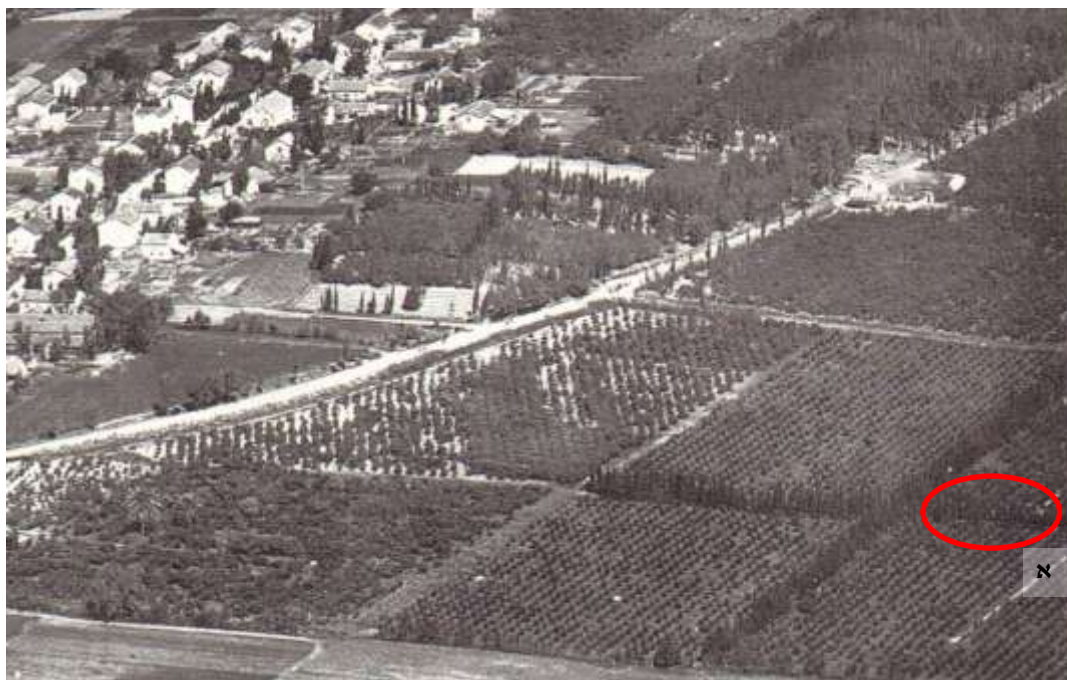
העצים שנסקרו פזורים בעיר כולה, אם כי לא באופן שווה. מרבית העצים העתיקים מצויים במרכז ודרום העיר. ניתן למקד את פיזור העצים לשבעה מרחבים עירוניים מרכזיים: יפו, נווה-צדק והמושבה האמריקאית, אבו-כביר, סלמה, רחוב החשמל-קרליבך, מונטיפיורי-שרונה ורמת אביב. בנוסף למרחבים אלה ישנן נקודות נוספות עם עצים עתיקים בודדים. העצים שנמצאו בעיר משתייכים לשמונה מינים שונים, בהם הדומיננטיים הם אקליפטוס המקור (59 עצים), פיקוס השקמה (35 עצים), ברוש מצוי (34 עצים) ודקל וושינגטוניה (51 עצים). המינים הנוספים הם שיזף מצוי (9 עצים), אשל הפרקים (2 עצים), פיקוס בנגלי (עץ אחד) ותות אדום(עץ אחד).

שיטת עריכת הסקר

פרויקט זה משלב מחקר גיאוגרפי-היסטורי עם סקר עצים בשטח. המחקר נעשה על ידי ניתוח צילומי אוויר היסטוריים של מרחב העיר מימי מלחמת העולם הראשונה ועד ימינו. המחקר ההיסטורי התבצע בעזרת צילומי אוויר שנאספו בארכיונים שונים, בראשם ארכיון ממשלת בוואריה, ספרית המפות בחוג לגיאוגרפיה שבאוניברסיטת תל אביב ואתר האינטרנט של עיריית תל אביב-יפו. המפות המשמשות להצגת אתרי העצים בעיר הופקו על ידי המרכז למיפוי בשנת 2008. על אף שצילומי אוויר בודדים צולמו בארץ בראשית המאה, טרם מלחמת העולם, היות ארץ ישראל חזית במלחמה זו הביאה לצילומי אוויר רבים בשנות המלחמה, בפרט בשנים 1917-1918. עצים בוגרים שצולמו בסדרת צילומים זו, היו בני שנים ספורות לכל הפחות, ובמידה ושרדו עד ימינו הם בני לפחות מאה שנים. באופן זה, עץ שאותר בתצלומים באותה הנקודה לאורך כל התקופה, נסקר בשטח ומתועד. באופן זה נסקר מרחב העיר כולה ונבחנו בשטח עשרות אתרים.

שיטה זו מאפשרת מיפוי בקנה מידה נרחב הכולל פינות נסתרות וחצרות אחוריות. יתרון נוסף של השיטה הוא היכולת לסקור את מלוא שטח העיר תוך שבועות ספורים. כמו כן ניתן באופן זה להתמקד באזורים בהם צפוי שעצים נטעו לפני כמאה שנה, כגון דרכים עתיקות, סביבות כפרים ובתי חווה. יש לציין כי קיים קושי בהערכת גילם של עצים. דבר זה ניתן להיעשות על ידי בדיקה כימית (פחמן 14) שעלותה גבוהה. אפשרות אחרת לבחינת גילו של עץ היא קידוח לליבת גזעו ובדיקת טבעותיו. שיטה זו, המחייבת בדיקת מומחים כרוכה בבעיות שונות אינה מתאימה לעצים חלולי גזע כגון שקמה או זית. צירוף סיבת אלה הביא להגדרת עץ עתיק כעץ בן מאה שנים ומעלה ולביסוס הסקר על צילומי אוויר היסטוריים.

דוגמא א': עצי ברוש ואיקליפטוס עתיקים בשכונת מונטיפיורי

1918, משמאל, המושבה הגרמנית שרונה ומימין, פרדס מונטיפיורי

1924, הפרדסים נעקרו עבור בניית השכונה

1917, צילום אוויר של פרדס מונטיפיורי וערוץ נחל איילון

2012, הברושים שנתרו מהפרדס

2011, צילום אוויר עירוני

2012, אקליפטוסים שנתרו מנחל איילון

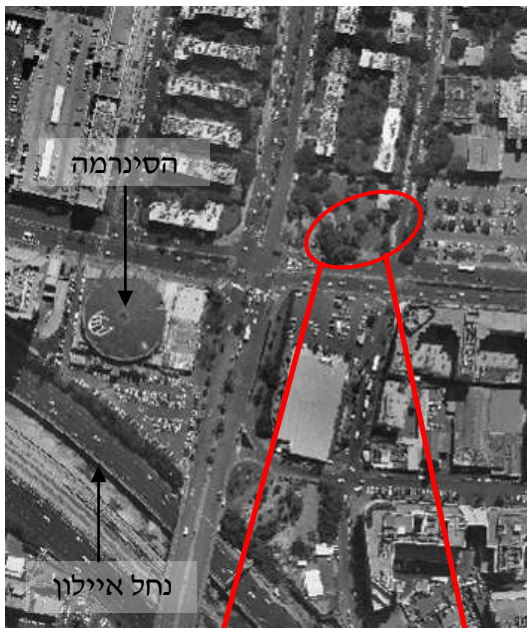
דוגמא ב': מרחב הסינרמה, צומת יגאל אלון-יצחק שדה

צילום אוויר בריטי, 1944

צילום אוויר גרמני, 1917

צילום אוויר של העיריה, 2011

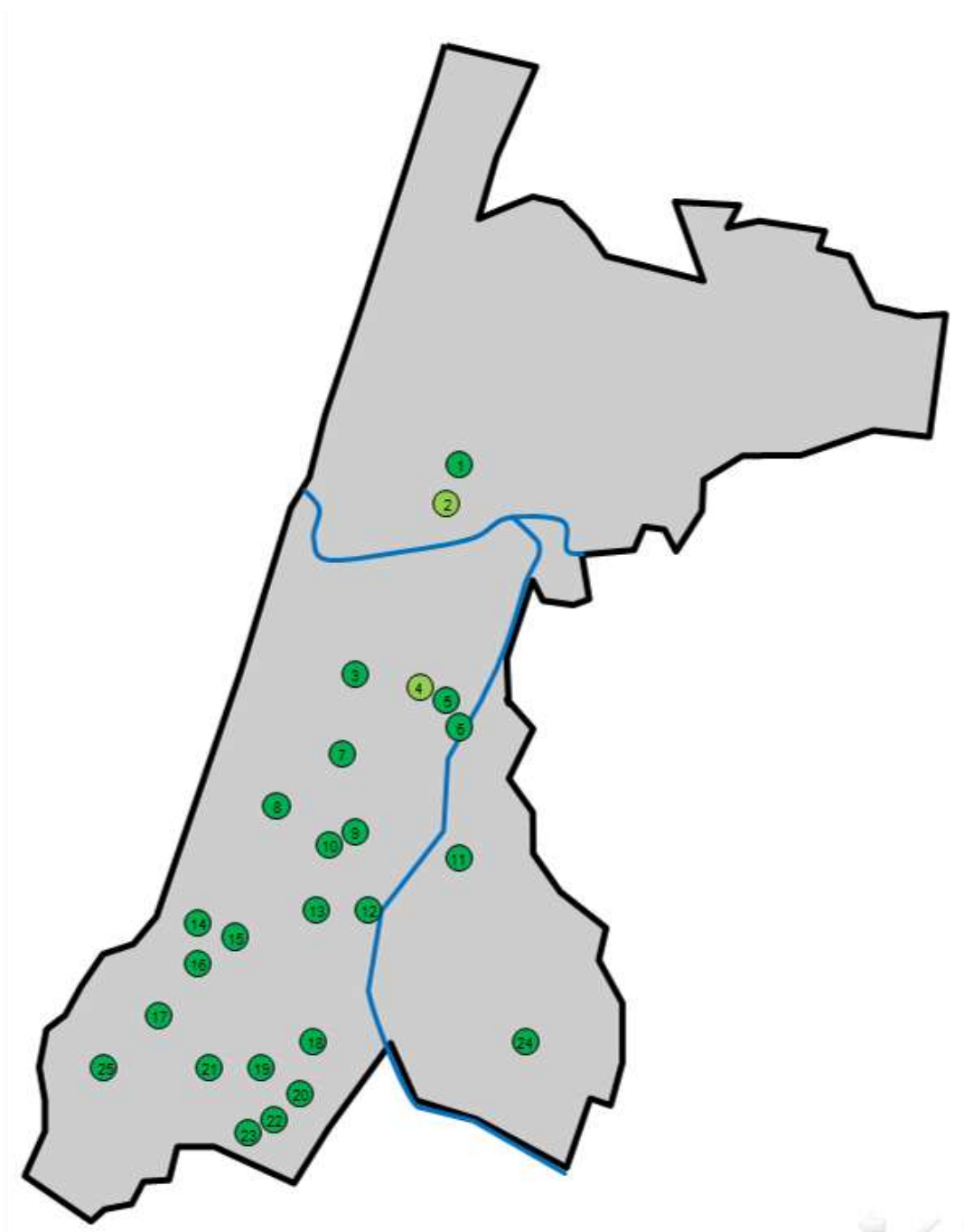
צילום אוויר ישראלי, 1956

פריסת העצים העתיקים בעיר

במרחב תל אביב-יפו אותרו כמאתיים עצים עתיקים בעשרים ושניים אתרים שונים. מרבית העצים נמצאו במרכז ודרום העיר, ומיעוטם בצפונה ומזרחה. דבר זה נובע מסיבה כפולה: מחד גיסא לפני מאה שנים צפון ומזרח העיר היו מיושבים בדלילות ומלכתחילה נטעו בהם מעט עצים. מאידך גיסא אזורים אלה אופיינו בשנות החמישים והשישים בפיתוח שיטתי אינטנסיבי, עת נבנו בה שכונות ושיכונים רציפים, עבורם נעקרו העצים.

המפה הבאה מציגה את אתרי פריסת העצים העתיקים בעיר (פירוט המספרים בעמוד הבא):

טבלת פריסת אתרי העצים העתיקים בתל אביב-יפו:

מיקום	סוג עץ	מס' עצים	אזור
1	שכונת רמת אביב	25	צפון העיר
2	מוזיאון א"י*	1	
3	רחוב אמסטרדם	1	
4	מתחם המושבה שרונה*	20	מרכז העיר
5	שכונת מונטיפיורי	34	
6	שכונת מונטיפיורי-שולי האיילון	8	
7	גן יעקב	3	
8	רחוב המלך ג'ורג'	10	
9	מתחם צקלג	2	
10	רחוב מזא"ה	1	
11	מתחם הסינרמה	2	
12	בי"ס שבח-רחוב המסגר	2	דרום העיר
13	מתחם חברת חשמל ברוב החשמל	4	
14	שכונת נווה נווה צדק	5	
15	דרך אילת	3	
16	המושבה האמריקאית-גרמנית	1	
		1	
17	שד' ירושלים	51	
18	דרך קיבוץ גלויות	3	
19	אבו כביר-ב"ס לטבע, מוסקוביה	1	
		3	
		6	
20	דרך בן צבי	2	
21	סביל אבו-נבוט-דרך בן צבי	1	
22	מתחם הגדנ"ע-תל הריש	1	
23	אבו כביר-נווה עופר	4	
24	שכונת כפר שלם-סלמה	8	
		10	
25	רחוב ציהתל"י	1	

* מסיבות טכניות אתרי מוזיאון ארץ ישראל ושרונה טרם נסקרו בשטח.

העצים העתיקים בצפון העיר

שכונת רמת אביב

מספר אתר: 1

<p>רחוב קרני 13-9 ורחוב הררי 8 א-ג</p>	<p>כתובת:</p>	<p>מיקום</p>
<p>מאחורי הבתים לאורך דרך עפר העורפית לרחוב. מאחורי תחנת הדלק בדרך נמיר.</p>	<p>הערות למיקום:</p>	
<p>אקליפטוס המקור</p>	<p>סוג העץ:</p>	<p>פרטי העץ</p>
<p>25</p>	<p>מספר עצים:</p>	
<p>העצים ניטעו כמגני רוח למטע עצים שהיה פרוס מהם ומזרחה, בשטח אדמות הכפר שייח' מוניס.</p>	<p>היסטוריה:</p>	
	<p>צילום העץ:</p>	
		<p>מפת התמצאות:</p>

מוזיאון ארץ ישראל*

מספר אתר: 2

רחוב חיים לבנון 2	כתובת:	מיקום
בתוך שטח המוזיאון, מדרום לרחבת שעוני השמש.	הערות למיקום:	
שיזף מצוי	סוג העץ:	פרטי העץ
1	מספר עצים:	
ניטע לצד הדרך בין העיר יפו לכפרים שיח' מוניס וג'ליל.	היסטוריה:	
	צילום העץ:	
	מפת התמצאות:	

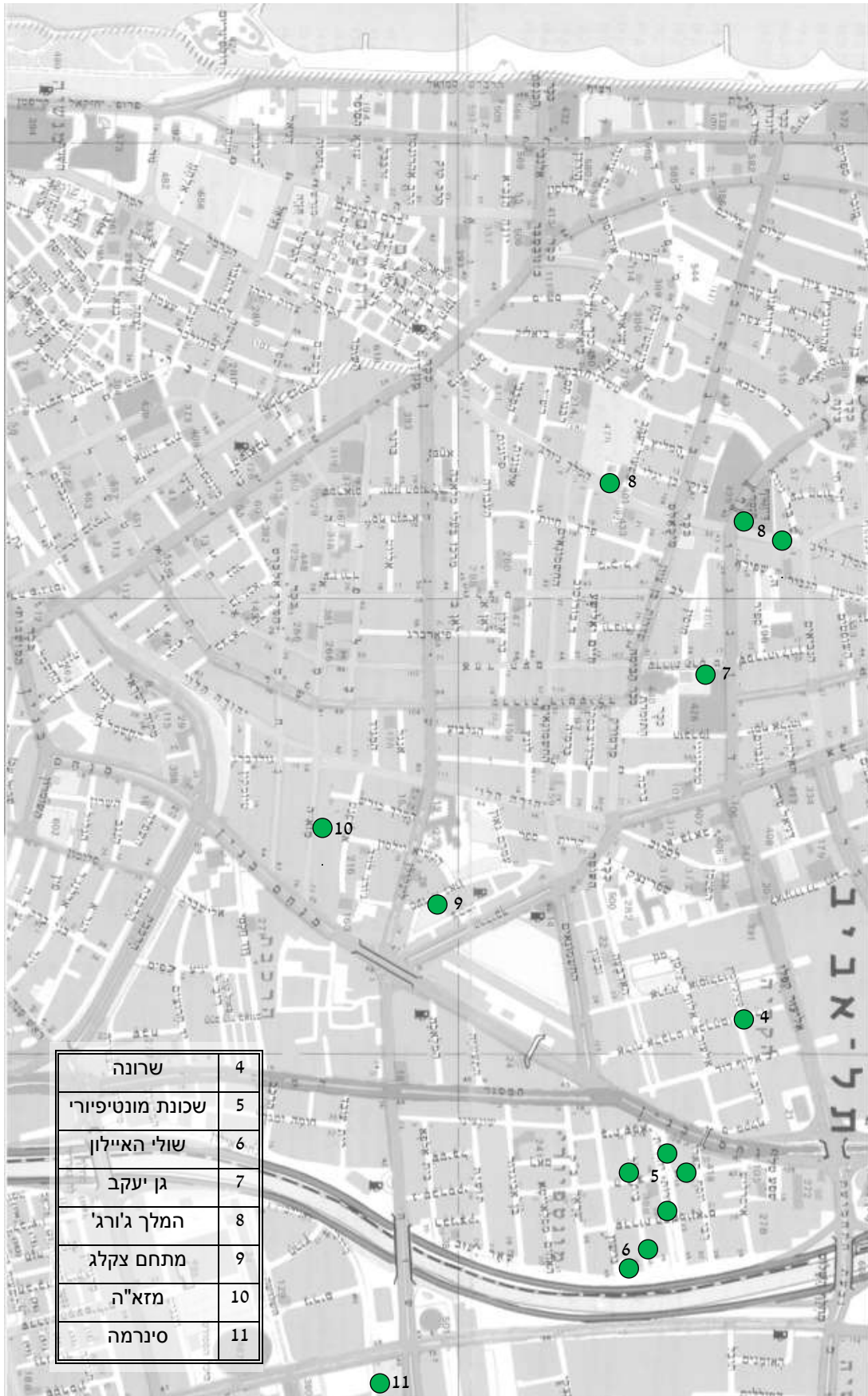
* מסיבה טכנית אתר מוזיאון ארץ ישראל טרם נסקר בשטח.

גינת מלך, רחוב אמסטרדם

מספר אתר: 3

רחוב אמסטרדם 3	כתובת:	מיקום
במרכז גינת מלך, בערוגה עגולה בשביל המרכזי.	הערות למיקום:	
תות שחור	סוג העץ:	פרטי העץ
1	מספר עצים:	
ניטע בשטח חקלאי, מרחק קצר מהכפר סומייל.	היסטוריה:	
	צילום העץ:	
		

העצים העתיקים במרכז העיר

שרונה*

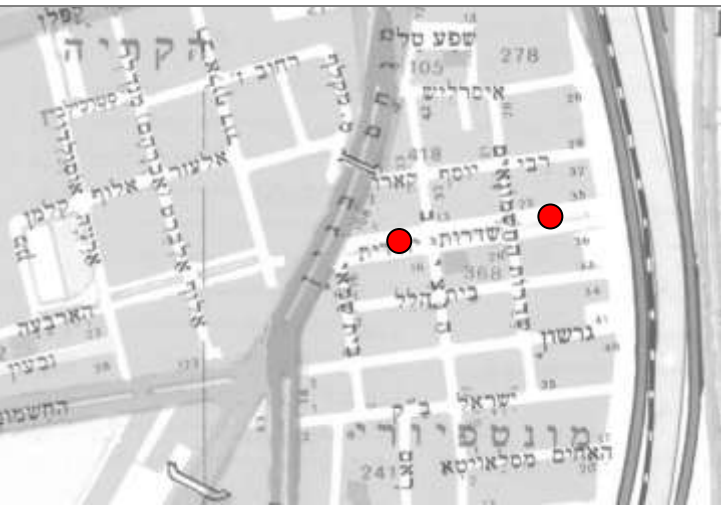
מספר אתר: 4

	מיקום	כתובת:
במתחם "גני שרונה" שצפוי להיפתח בקיץ 2012		הערות למיקום:
פיקוס השדרות, ברוש מצוי, מיני אורן, מיני וושינגטוניה		סוג העץ:
		מספר עצים:
המושבה "שרונה" היתה ישוב גרמני-חקלאי שהוקם על ידי נוצרים טמפלרים בשנת 1871.		היסטוריה:
	צילום העץ:	
	מפת התמצאות:	

* אתר שרונה מצוי בשיפוץ נרחב ואינו פתוח לקהל, על כן העצים באתר טרם נסקרו בשטח.

שכונת מונטיפיורי

מספר אתר: 5.1

<p>שדרות יהודית 22, 30-32</p>	<p>כתובת:</p>	<p>מיקום</p>
<p>במרכז השדרה</p>	<p>הערות למיקום:</p>	
<p>ברוש מצוי</p>	<p>סוג העץ:</p>	<p>פרטי העץ</p>
<p>11 [שד' יהודית 22: 3 ברושים, שד' יהודית 30-32: 8 ברושים]</p>	<p>מספר עצים:</p>	
<p>העצים ניטעו בראשית המאה ה-20 כשדרה כפולה של משברי רוח בפרדס מונטיפיורי.</p>	<p>היסטוריה:</p>	
	<p>צילום העץ:</p>	
	<p>מפת התמצאות:</p>	

שכונת מונטיפיורי

מספר אתר: 5.2

<p>רחוב ילין מור נתן 7, 9, 11, 13, 15, 17, 23, 25</p>	<p>כתובת:</p>	<p>מיקום</p>
<p>בצידו המערבי של הרחוב.</p>	<p>הערות למיקום:</p>	
<p>ברוש מצוי</p>	<p>סוג העץ:</p>	<p>פרטי העץ</p>
<p>23 [ילין 7: 3 ברושים, ילין 9: 4 ברושים, ילין 11: 1 ברוש, ילין 13: 1 ברוש, ילין 15: 8 ברושים (מהם אחד קמל), ילין 17: 1 ברוש (גדום בחלקו), ילין 23: 4 ברושים, ילין 25: 1 ברוש]</p>	<p>מספר עצים:</p>	
<p>העצים ניטעו בראשית המאה ה-20 כשורת עצים משברי רוח בפרדס מונטיפיורי, בניצב לשורה הכפולה של העצים בשדרות יהודית.</p>	<p>היסטוריה:</p>	
	<p>צילום העץ:</p>	
		<p>מפת התמצאות:</p>

שכונת מונטיפיורי-שולי האיילון

מספר אתר: 6.1

<p>בית הלל 33</p>	<p>כתובת:</p>	<p>מיקום</p>
<p>חלק מהעצים מצוי במגרש פרטי וחלקם נמצא ברחוב בסמוך לחניה.</p>	<p>הערות למיקום:</p>	
<p>אקליפטוס המקור</p>	<p>סוג העץ:</p>	<p>פרטי העץ</p>
<p>7</p>	<p>מספר עצים:</p>	
<p>העצים ניטעו בגדה הדרומית בעיקול נחל האיילון, ושרדו לאחר שנתיבי איילון "יישרו" את הנחל, והותירו את העיקול בתחום השכונה.</p>	<p>היסטוריה:</p>	
	<p>צילומים:</p>	
	<p>מפת התמצאות:</p>	

שכונת מונטיפיורי-שולי האיילון

מספר אתר: 6.2

	רחוב גרשון ש"ץ 43	כתובת:	מיקום
	בקצה הצפוני-מזרחי של מגרש חניה מגודר	הערות למיקום:	
	אקליפטוס המקור	סוג העץ:	פרטי העץ
	1	מספר עצים:	
	העץ ניטע בגדה הדרומית בעיקול נחל האיילון, ושרד לאחר שנתיבי איילון "יישרו" את הנחל, והותירו את העיקול בתחום השכונה.	היסטוריה:	
			צילום העץ:
			מפת התמצאות:

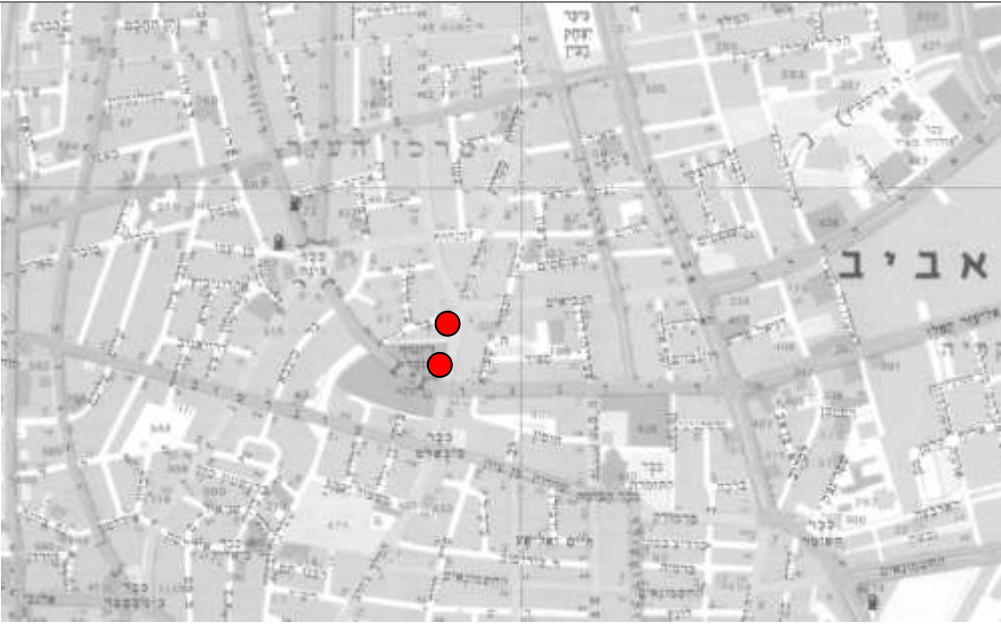
גן יעקב

מספר אתר: 7

שדרות תרס"ט 4	כתובת:	מיקום
גן יעקב מצוי בין תיאטרון "הבימה", ביתן "הלנה רובינשטיין" והיכל התרבות	הערות למיקום:	
פיקוס השקמה	סוג העץ:	פרטי העץ
3	מספר עצים:	
עצי השקמה ניטעו על גבעה לא הרחק מדרך מקומית.	היסטוריה:	
	צילום העץ:	
	מפת התמצאות:	

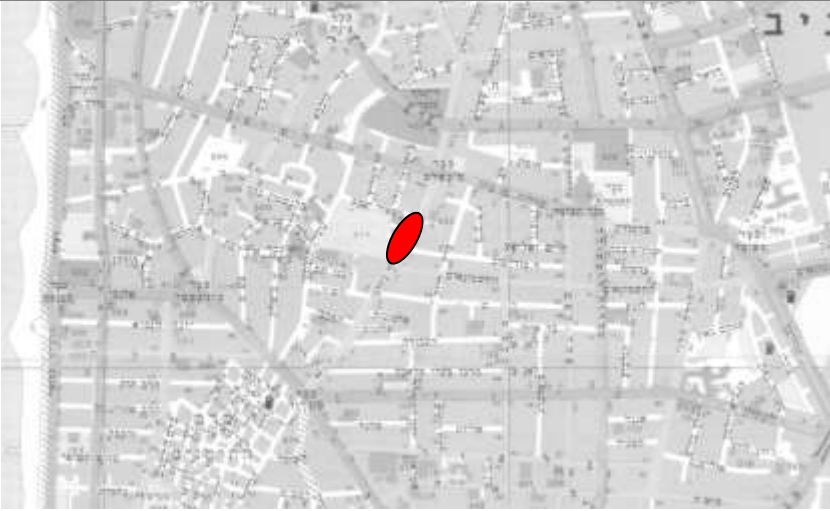
רחוב המלך ג'ורג'

מספר אתר: 8.1

רחוב המלך ג'ורג' 61, 81	כתובת:	מיקום
העצים ברחוב המלך ג'ורג' 61 מצויים לצד דיזנגוף-סנטר, בפינת רחוב דיזנגוף העץ ברחוב המלך ג'ורג' 81 נמצא בפינת רחוב בר גיורא	הערות למיקום:	
פיקוס השקמה	סוג העץ:	פרטי
3 [שני עצים במס' 61 ועץ אחד במס' 81]	מספר עצים:	העץ
ניטעו לאורך הדרך שקישרה בין יפו לכפר סומייל		היסטוריה:
		צילום העץ:
		מפת התמצאות:

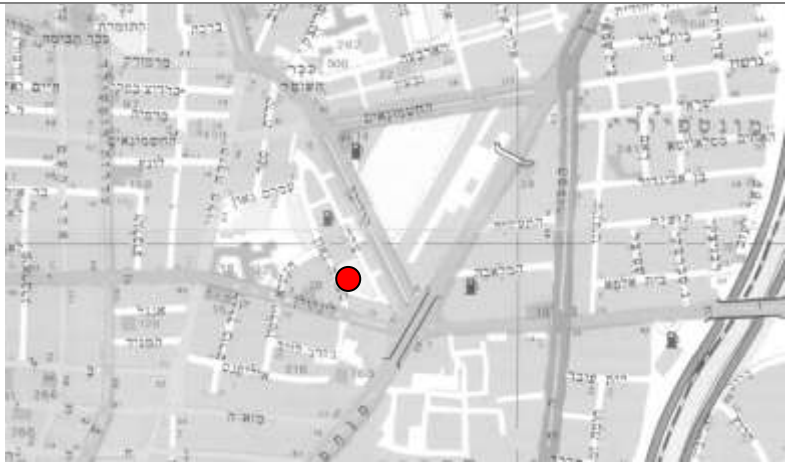
רחוב המלך ג'ורג'

מספר אתר: 8.2

רחוב המלך ג'ורג' 32-38	כתובת:	מיקום
במרכז הכביש מול מצודת זאב וגן מאיר	הערות למיקום:	
פיקוס השקמה	סוג העץ:	פרטי העץ
6	מספר עצים:	
העצים ניטעו לאורך הדרך שקישרה בין יפו לכפר סומייל	היסטוריה:	
	צילום העץ:	
	מפת התמצאות:	

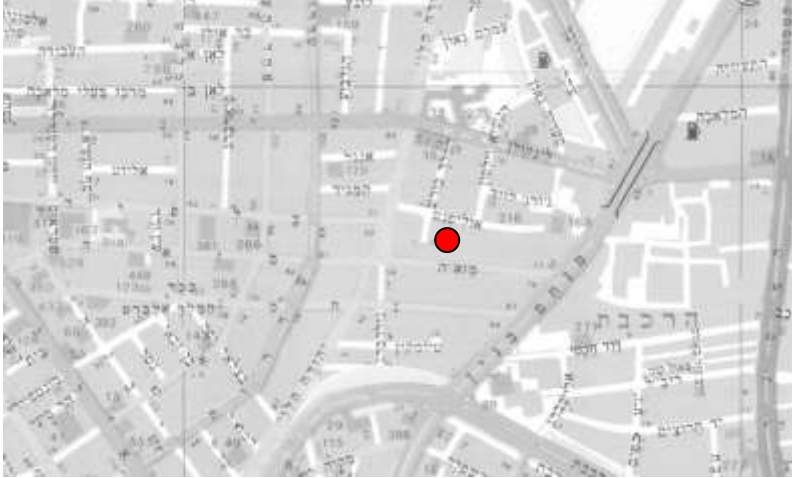
מתחם צקלג

מספר אתר: 9

רחוב סעדיה גאון 16	כתובת:	מיקום
לצד הרחוב, מעל מגרש החניה. בית העלמין הטמפלרי היה בשטח מגרש החניה. האתר סמוך לצומת מעריב.	הערות למיקום:	
אשל הפרקים	סוג העץ:	פרטי העץ
2	מספר עצים:	
העצים ניטעו בפינת בית העלמין הטמפלרי, לצד חוות רואהם שהוקמה במאה ה-19.	היסטוריה:	
	צילום העץ:	
		מפת התמצאות:

רחוב מזא"ה

מספר אתר: 10

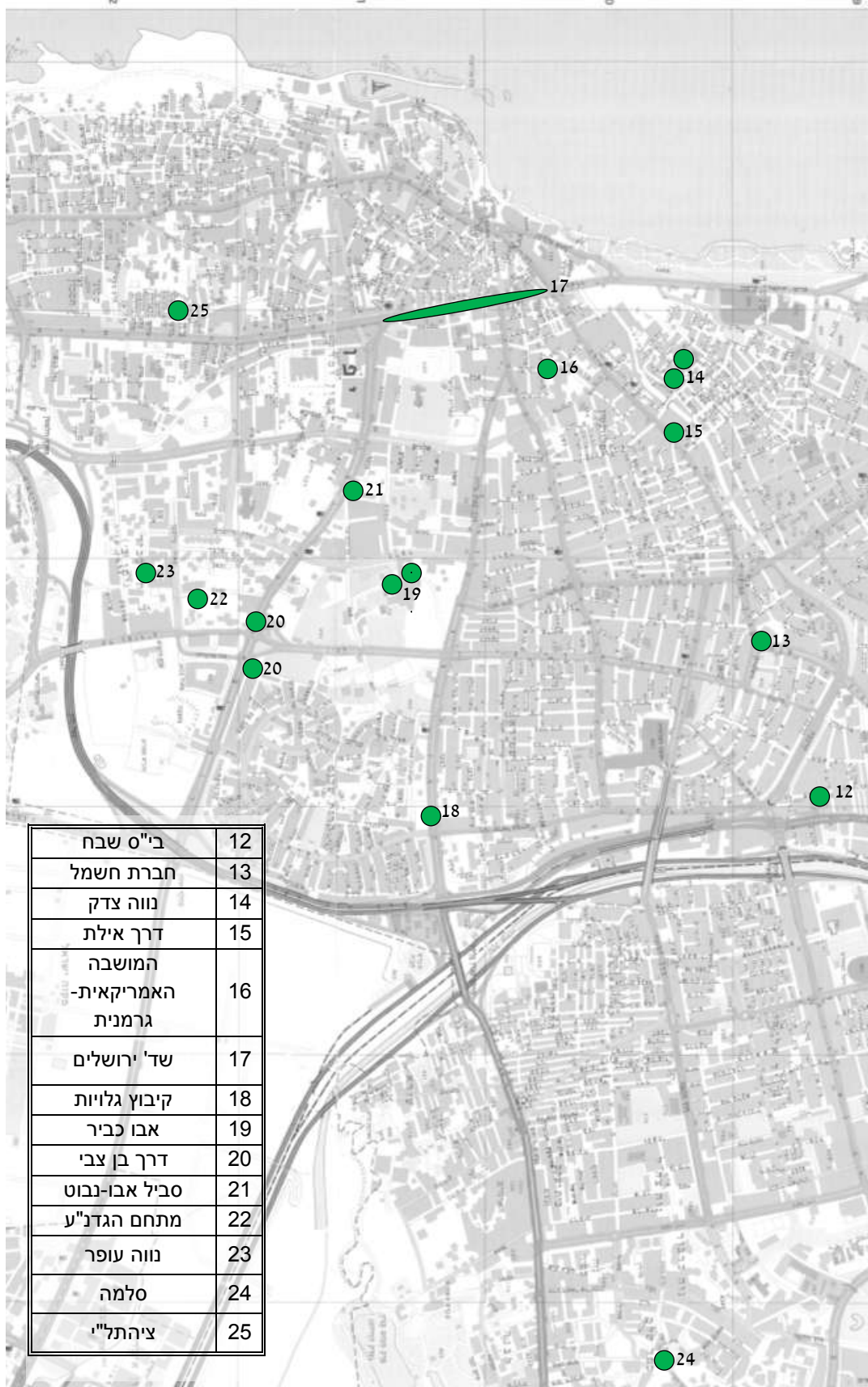
רחוב מזא"ה 57	כתובת:	מיקום
העץ מצוי בחצר האחורית	הערות למיקום:	
פיקוס השקמה	סוג העץ:	פרטי העץ
1	מספר עצים:	
העץ היה ליד שטח חוות רואם הטמפלרית, ויתכן שאף קדם לה.		
		צילום העץ:
		מפת התמצאות:

מול הסינרמה-שכונת יד אליהו

מספר אתר: 11

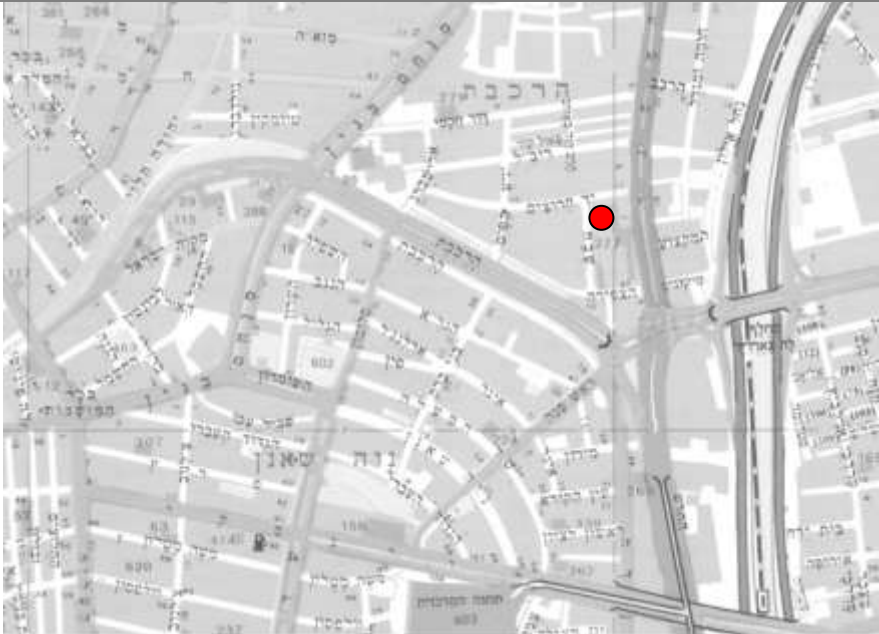
<p>יגאל אלון 70</p>	<p>כתובת:</p>	<p>מיקום</p>
<p>בגינה בפינת הרחובות יגאל אלון-יצחק שדה. העצים נמצאים בגינה לצד רחוב יגאל אלון</p>	<p>הערות למיקום:</p>	
<p>אקליפטוס המקור</p>	<p>סוג העץ:</p>	<p>פרטי העץ</p>
<p>2</p>	<p>מספר עצים:</p>	
<p>העצים גדלו לצד ערוץ נחל צדדי שזרם לנחל איילון</p>	<p>היסטוריה:</p>	
	<p>צילום העץ:</p>	
		<p>מפת התמצאות:</p>

העצים העתיקים בדרום העיר

בית ספר שבח-רחוב המסגר

מספר אתר: 12

רחוב המסגר 7	כתובת:	מיקום
בחצר בית הספר "שבח מופת"	הערות למיקום:	
פיקוס השקמה	סוג העץ:	פרטי העץ
2	מספר עצים:	
העצים ניטעו בחוות "הר התקווה" (Mount Hope), שהוקמה בשנת 1855 בידי נוצרים אמריקאים וגרמניים.		היסטוריה:
		צילום העץ:
		מפת התמצאות:

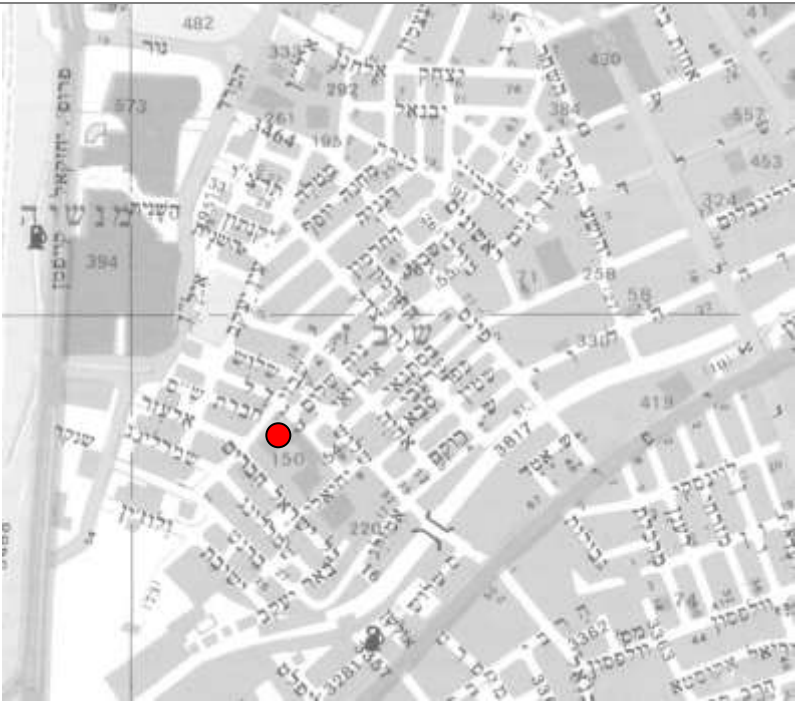
חברת החשמל-רחוב החשמל

מספר אתר: 13

רחוב החשמל 12 או דרך בגין 13	כתובת:	מיקום
העצים בשטח חברת החשמל הסגור לציבור. את העצים ניתן לראות מדרך בגין מעבר לחומת האתר, מול צומת דרך בגין-רחוב השומרון.	הערות למיקום:	
פיקוס השקמה	סוג העץ:	פרטי
4	מספר עצים:	העץ
העצים ניטעו ב"חווה לדוגמא" (Model Farm) שהוקמה בשנת 1856 על ידי נוצרים אנגליים.	היסטוריה:	
	צילום העץ:	
	מפת התמצאות:	

שכונת נווה צדק

מספר אתר: 14.1

רחוב יחיאלי 5	כתובת:	מיקום
בחצר האחורית של מרכז סוזן דלל	הערות למיקום:	
אקליפטוס המקור	סוג העץ:	פרטי העץ
3	מספר עצים:	
ניטעו בחצר בית הספר לבנים	היסטוריה:	
		צילום העץ:
		מפת התמצאות:

שכונת נווה צדק

מספר אתר: 14.2

<p>רחוב שלוש 32</p>	<p>כתובת:</p>	<p>מיקום</p>
<p>בחצר הבית לצד הרחוב</p>	<p>הערות למיקום:</p>	
<p>אקליפטוס המקור</p>	<p>סוג העץ:</p>	<p>פרטי העץ</p>
<p>1</p>	<p>מספר עצים:</p>	
<p>ניטע בחצר בית שלוש</p>	<p>היסטוריה:</p>	
		<p>צילום העץ:</p>
		<p>מפת התמצאות:</p>

שכונת נווה צדק

מספר אתר: 14.3

רחוב יחיאלי 6	כתובת:	מיקום
בחצר האחורית של בית להקת בת-שבע	הערות למיקום:	
אקליפטוס המקור	סוג העץ:	פרטי העץ
1	מספר עצים:	
ניטע בחצר בית הספר לבנות	היסטוריה:	
	צילום העץ:	
		מפת התמצאות:

דרך אילת

מספר אתר: 15

<p>דרך אילת 61</p>	<p>כתובת:</p>	<p>מיקום</p>
	<p>הערות למיקום:</p>	
<p>אקליפטוס המקור</p>	<p>סוג העץ:</p>	<p>פרטי העץ</p>
<p>3</p>	<p>מספר עצים:</p>	
<p>ניטעו לצד הדרך מיפו לפתח-תקוה ושכם</p>		<p>היסטוריה:</p>
		<p>צילום העץ:</p>
		<p>מפת התמצאות:</p>

המושבה האמריקאית-גרמנית

מספר אתר: 16

רחוב אאורבך 8	כתובת:	מיקום
בחצר האחורית של אכסנית "בית עמנואל". השקמה מצויה בחניה והפיקוס הבנגלי נמצא בחצר הנפרדת מהחניה.	הערות למיקום:	
פיקוס בנגלי ופיקוס השקמה	סוג העץ:	פרטי העץ
פיקוס- 1, שקמה- 1	מספר עצים:	
מצוי במושבה שהוקמה על ידי נוצרים אמריקאים בשנת 1866, ננטשה ויושבה על ידי גרמנים טמפלרים בשנת 1868. העצים ניטעו בגן בחצר בית הברון איסטנוב שנרכש בשנת 1878. איסטנוב הפך את גנו לגן בוטני ואת ביתו ל"מלון פארק".		היסטוריה:
		צילום העץ:
		מפת התמצאות:

שדרות ירושלים-יפו

מספר אתר: 17

שדרות ירושלים 1-45	כתובת:	מיקום
העצים נטועים במרכז השדרה	הערות למיקום:	
ושינגטוניה חסונה	סוג העץ:	פרטי העץ
51	מספר עצים:	
העצים ניטעו לאחר סלילת השדרה בשנת 1915, בזמן מלחמת העולם הראשונה, בשלהי השלטון העות'מאני בארץ.		היסטוריה:
		צילום העץ:
		מפת התמצאות:

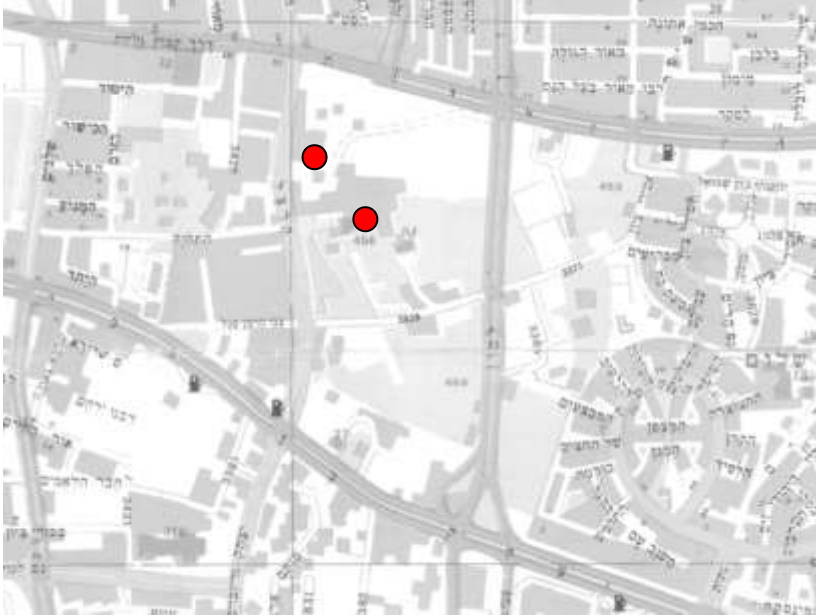
דרך קיבוץ גלויות

מספר אתר: 18

<p style="text-align: center;">דרך קיבוץ גלויות 127</p>	<p>כתובת:</p>	<p>מיקום</p>
<p style="text-align: center;">במרכז הכביש, מול בית העלמין המוסלמי</p>	<p>הערות למיקום:</p>	
<p style="text-align: center;">פיקוס השקמה</p>	<p>סוג העץ:</p>	<p>פרטי העץ</p>
<p style="text-align: center;">3</p>	<p>מספר עצים:</p>	
<p style="text-align: center;">ניטעו לאורך הדרך בין יפו לכפר סלמה</p>	<p>היסטוריה:</p>	
		<p>צילום העץ:</p>
		<p>מפת התמצאות:</p>

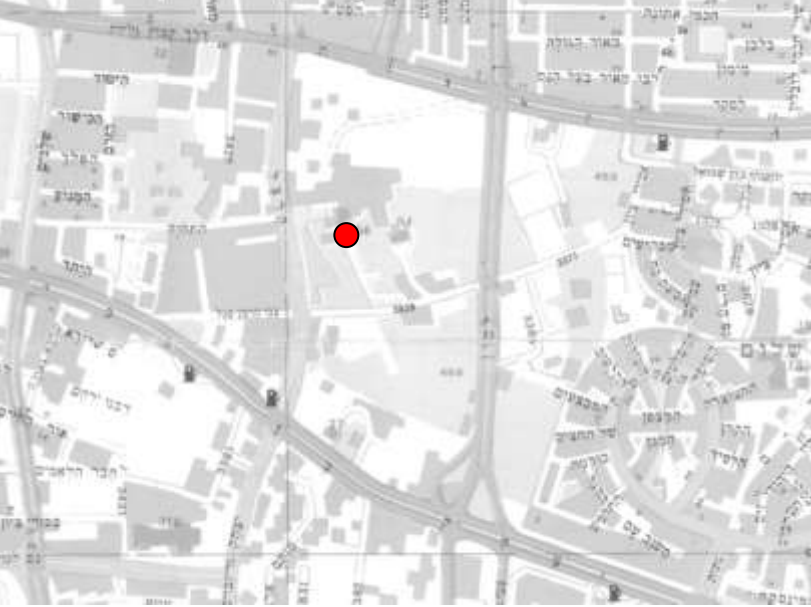
אבו כביר-ב"ס לטבע, מוסקוביה

מספר אתר: 19.1

רחוב הרצל 155	כתובת:	מיקום
בשטח בית הספר לטבע. שני עצים ברחבת החניה מול הכניסה לבנין בית הספר, ועץ אחד גדול בחצר האחורית.	הערות למיקום:	
פיקוס השקמה	סוג העץ:	פרטי העץ
3	מספר עצים:	
ניטעו לצד הכפר אבו כביר והכניסה הרוסית	היסטוריה:	
		צילום העץ:
		מפת התמצאות:

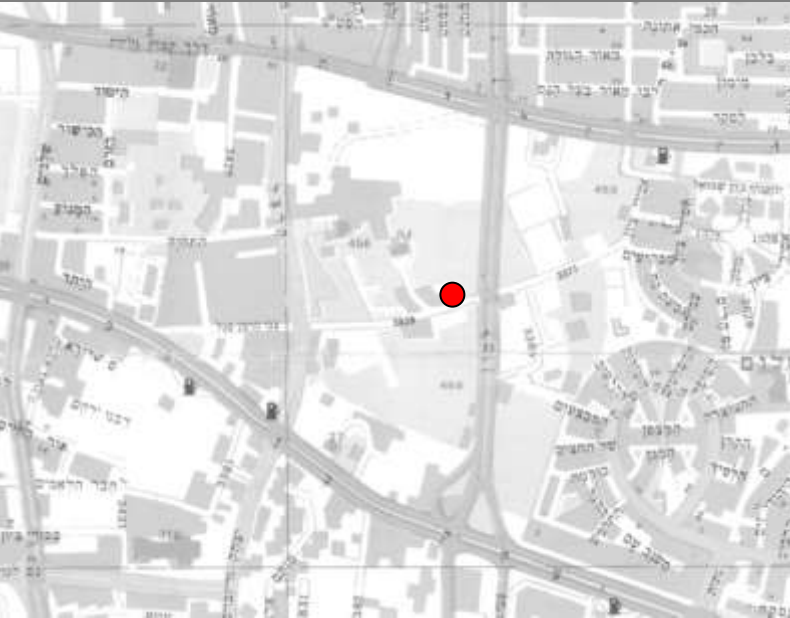
אבו כביר-מוסקוביה

מספר אתר: 19.2

רחוב 3938	כתובת:	מיקום
בשטח הכנסיה הרוסית. הכניסה אסורה למבקרים. ניתן לראות את העצים משטח בית הספר לטבע.	הערות למיקום:	
אקליפטוס המקור	סוג העץ:	פרטי העץ
6	מספר עצים:	
ניטעו לצד בית הקברות בכנסיה	היסטוריה:	
		צילום העץ:
		מפת התמצאות:

אבו כביר-פארק החורשות

מספר אתר: 19.3

רחוב 3938	כתובת:	מיקום
בפארק החורשות, מזרחית לכניסה לכנסייה הרוסית.	הערות למיקום:	
שיזף מצוי	סוג העץ:	פרטי העץ
1	מספר עצים:	
ניטע לצד הכנסייה	היסטוריה:	
		צילום העץ:
		מפת התמצאות:

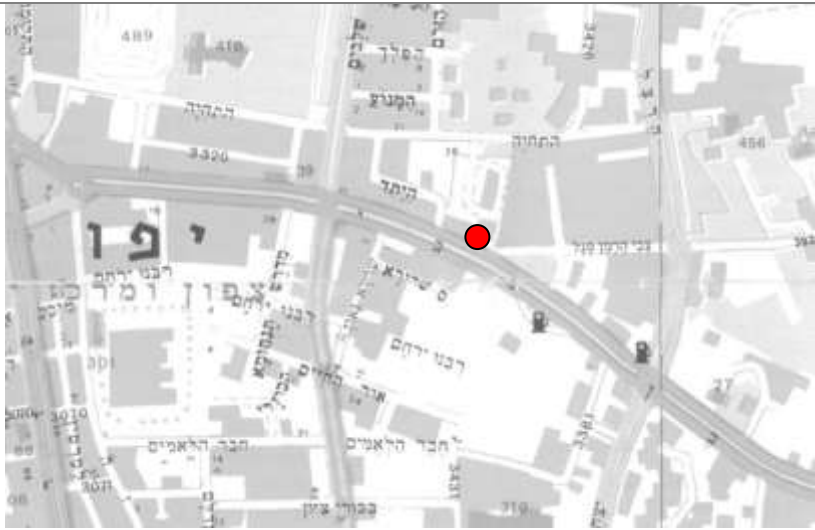
דרך בן-צבי

מספר אתר: 20

<p>דרך בן-צבי 80-110</p>	<p>כתובת:</p>	<p>מיקום</p>
<p>עץ אחד במרכז הכביש, מול בית המעצר, השני בצד הצפוני של הרחוב, מול בית פנורמה</p>	<p>הערות למיקום:</p>	
<p>פיקוס השקמה</p>	<p>סוג העץ:</p>	<p>פרטי העץ</p>
<p>2</p>	<p>מספר עצים:</p>	
<p>ניטעו לאורך הדרך הראשית בין יפו לירושלים.</p>	<p>היסטוריה:</p>	
		<p>צילום העץ:</p>
		<p>מפת התמצאות:</p>

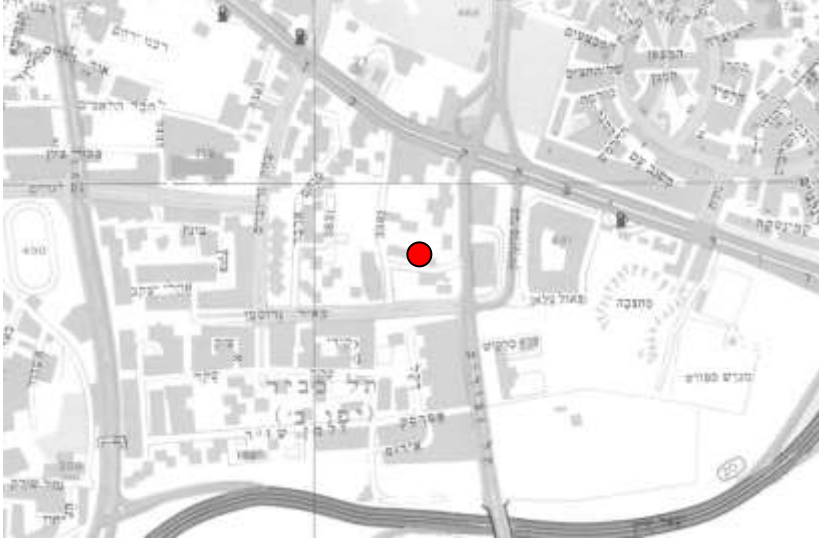
סביל אבו-נבוט-דרך בן צבי

מספר אתר: 21

<p>דרך בן-צבי</p>	<p>כתובת:</p>	<p>מיקום</p>
<p>במרכז הכביש</p>	<p>הערות למיקום:</p>	
<p>פיקוס השקמה</p>	<p>סוג העץ:</p>	<p>פרטי העץ</p>
<p>1</p>	<p>מספר עצים:</p>	
<p>ניטעה מנגד לסביל השתיה שהוקם בשנת 1880 בדרך יפו-ירושלים.</p>		<p>היסטוריה:</p>
		<p>צילום העץ:</p>
		<p>מפת התמצאות:</p>

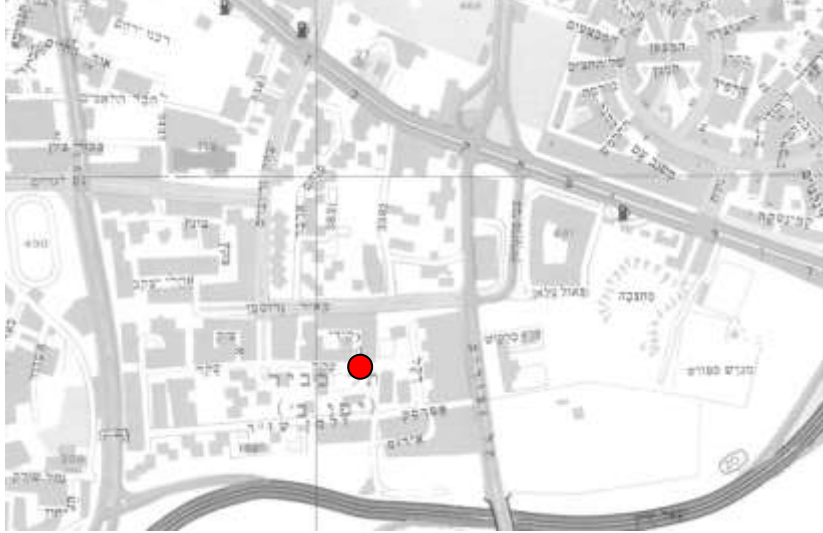
מתחם הגדנ"ע-תל הריש

מספר אתר: 22

רחוב תל גיבורים 24	כתובת:	מיקום
ב"מתחם הגדנ"ע", צפונית לרחוב מאיר גרוסמן ודרום מערבית לבית המעצר.	הערות למיקום:	
פיקוס השקמה	סוג העץ:	פרטי העץ
1	מספר עצים:	
	היסטוריה:	
		צילום העץ:
		מפת התמצאות:

נווה עופר-אבו כביר

מספר אתר: 23

רחוב שקד 5	כתובת:	מיקום
בחצר מתנ"ס נווה עופר	הערות למיקום:	
פיקוס השקמה	סוג העץ:	פרטי העץ
4	מספר עצים:	
ניטעו בסמוך לבית באר	היסטוריה:	
		צילום העץ:
		מפת התמצאות:

כפר שלם-סלמה

מספר אתר: 24.1

רחוב אסא קדמוני 7	כתובת:	מיקום
לצד גן ציבורי	הערות למיקום:	
אקליפטוס המקור	סוג העץ:	פרטי העץ
10	מספר עצים:	
ניטעו מצפון לכפר סלמה לצד דרך מקומית		היסטוריה:
		צילום העץ:
		מפת התמצאות:

כפר שלם-סלמה

מספר אתר: 24.2

רחוב אסא קדמוני 7	כתובת:	מיקום
בגינה	הערות למיקום:	
שיזף מצוי	סוג העץ:	פרטי העץ
8	מספר עצים:	
ניטעו מצפון לכפר סלמה לצד דרך מקומית		היסטוריה:
		צילום העץ:
		מפת התמצאות:

ציהתל"י

מספר אתר: 25

רחוב ציהתל"י 28	כתובת:	מיקום
	הערות למיקום:	
פיקוס השקמה	סוג העץ:	פרטי העץ
1	מספר עצים:	
העץ שוקם וחוזק. ליבת העץ שנחשפה כ"מערה" נאטמה, והותקן עמוד אליו חוברו כבלי ברזל התומכים בענפים הכבדים.		היסטוריה:
		צילום העץ:
		מפת התמצאות:

The Trees that Predated the City: 100 Years Old Trees in Tel Aviv-Yafo summary

The Venerable Trees Survey was recently carried out by the Society for the Protection of Nature in Israel (SPNI). Tel Aviv's Municipality recently approved new legislation to protect trees in Tel Aviv which are over 100 years old, trees were planted or already growing when Tel Aviv was founded. These trees are an important part of the city's history and story and provide important scientific information to researchers on patterns of urban development, pollution levels and changes in weather patterns over the last century.

However, although these trees are protected by law without a detailed survey identifying trees that are over 100 years old, this legislation would have little impact. SPNI took it upon ourselves to carry out the necessary survey of Tel Aviv's trees and make sure that Tel Aviv's venerable trees are identified, highlighted and preserved for future generations. So far we identified over 200 trees in 25 distinct locations that are over 100 years old, which makes up less than 1 in 1000 of all Tel Aviv's trees.

.The most common trees identified in the survey were Eucalyptus (*Eucalyptus camaldulensis*) ,Washingtonia (*Washingtonia robusta*), sycomor (*Ficus sycomorus*) and Cypresses (*Cupressus sempervirens*). The Venerable Trees Survey will ensure that Tel Aviv's trees which are part of our heritage and natural resources will be well preserved and maintained